

مطالعه و بررسی سبک نچرالایسم در طراحی پوشاک

۱. علی محمودی عالمی

استادیار گروه هنر، دانشگاه غیرانتفاعی مارلیک، نوشهر، مازندران، ایران.

۲. رقیه نجف تبار شورکی

دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه طراحی پوشاک، دانشگاه غیرانتفاعی مارلیک، نوشهر، مازندران، ایران.

چکیده

طبیعت‌گرایی یا ناتورالیسم اصطلاحی است در تاریخ هنر و نقد هنری برای توصیف سبکی از هنر که در آن طبیعت بدان‌گونه که به‌نظر می‌آید، بازنمایی می‌شود. امروزه رونق تولید پوشاک در جهان شدیداً تحت‌تأثیر مد است. مد و فشن جذاب و سرگرم‌کننده است و هیچ‌وقت از بین نمی‌رود. یکی از سبک‌های متأثر در دنیای مد امروز سبک طبیعت‌گرایی است. یکی از محورهای اصلی این پژوهش معرفی سبک هنری طبیعت‌گرایی است. بر همین اساس ابتدا ویژگی‌ها و شیوه‌های این سبک هنری، بررسی و سپس تأثیر این سبک در مد و طراحی پوشاک مورد مطالعه و بررسی قرار خواهد گرفت. هدف از انجام این پژوهش بررسی سبک طبیعت‌گرایی و کاربرد آن در پوشاک امروزی و نحوه ترکیب و تلفیق آثار این سبک در انواع پوشاک است. این پژوهش بر اساس هدف از نوع تحقیقات بنیادی و بر اساس ماهیت و روش از نوع تحقیقات توصیفی است. چگونگی گردآوری اطلاعات در این پژوهش به‌روش اسنادی (کتابخانه‌ای) است که بر اساس آن کلیه منابع و شواهد مورد مطالعه و فیش‌برداری قرار خواهند گرفت.

واژگان کلیدی: پوشاک، سبک طبیعت‌گرایی، مد، طراحی پوشاک.

مقدمه

طبیعت‌گرایی یا ناتورالیسم اصطلاحی است در تاریخ هنر و نقد هنری برای توصیف سنجی از هنر که در آن طبیعت بدان گونه که به نظر می‌آید، بازنمایی می‌شود. در این تعریف که بیشتر از جنبه صوری اعتبار دارد، طبیعت‌گرایی مفهومی متضاد با چکیده‌نگاری است. اگر هنر کلاسیک یونان را جلوه کامل طبیعت‌گرایی تلقی می‌کنند و هنر رنسانس ایتالیایی را تجدید حیات آن می‌دانند، بر اساس چنین استدلالی است که در هنرهای نام‌برده، اثر هنری همانند آیین‌های، زیبایی طبیعی را بازمی‌تاباند. در این معنا، طبیعت‌گرایی با آرمان‌گرایی تناقضی ندارد؛ حال آنکه، مفهوم ناتورالیسم به لحاظ فلسفی و چون یک روش هنری، خلاف این است. اصطلاح زیبایی‌شناسی طبیعت‌گرایانه به نظریه‌ای فلسفی مربوط می‌شود که از اثبات‌گرایی سده نوزدهم ناشی شده و در نظریه ادبی زولا نویسنده فرانسوی به اوج رسیده است. در این نوع زیبایی‌شناسی، روش‌های علمی مشاهده واقعیت به کار گرفته شد. ناتورالیست‌های نیمه دوم سده نوزدهم بر طبق برنامه‌ای مشخص و با نوعی بی‌طرفی و فاصله‌گزینی، رونگاشتی از جهان و زندگی پیرامون خود ارائه می‌کردند و غالباً از پرورش دنیای خیال، از باور به آنچه ملموس و محسوس نیست، از کاویدن معنای نهفته در چیزها، از تقلیل جنبه‌های ناخوشایند و پیش‌پاافتاده پسرونده و خشن زندگی امتناع می‌جستند. این نگرشی متضاد با آرمان‌گرایی و واکنشی در برابر رمانتیسم بود. اصطلاح ناتورالیسم به مثابه مکتبی خاص در نقاشی نخستین بار توسط بلوری درباره پیروان کار/واجو به کار برده شد. به زعم او اینان به تقلید وفادارانه از طبیعت خواه زشت و خواه زیبا می‌پرداختند. همچنین کاستانیاری منتقد فرانسوی اصطلاح ناتورالیسم را جایگزین اصطلاح رئالیسم کرد تا بر عینی‌گرایی و پژوهش‌های فعالیت علوم طبیعی تأکید بیشتری بگذارد. کاربرد اختیاری این دو اصطلاح باعث عدم صراحت معانی آنها شد. انقلاب صنعتی و اکتشافات علمی، انسان را وادار به ارزیابی مجدد و کامل خود بر خویشتن خویش به عنوان یک موجود مادی-اخلاقی نمود. انقلاب‌های ۱۸۳۰ و ۱۸۴۸، کودتای ناپلئون، جنگ‌های داخلی آمریکا، جریان‌های اجتماعی و اخلاقی قرن نوزدهمی بودند که صرفاً بستری برای ظهور ناتورالیسم نبودند، بلکه عوامل شکل‌دهنده‌ای بودند که این جنبش، محتوای خود را از آنها گرفت. در ربع قرن نوزدهم تاریخ اقتصادی بر هم خورد که توسعه شهرها، احداث کارخانه‌ها، بهره‌برداری از منابع نفت و گاز و برق و نیروی بخار جملگی توسعه صنعتی را به همراه آورد. به نظر می‌رسد انسان فاتح دنیای خویش و چیدن میوه انبوه آن است. او روی خوشبختی و توانگری را می‌بیند؛ اما روی دیگر سکه بینوایی توده مردم است. مردمی که اسیر انسانی ماشین صنعت بودند. امروزه رونق تولید پوشاک در جهان شدیداً تحت تأثیر مد است. مد و فشن جذاب و سرگرم‌کننده است و هیچ‌وقت از بین نمی‌رود. مدهای زمان گذشته هنوز توسط ساکنین همان کشور پوشیده می‌شوند و مدهای جدید هر روز توسط طراحان مد و لباس طراحی می‌شوند. یکی از سبک‌های متأثر در دنیای مد امروز سبک طبیعت‌گرایی یا ناتورالیسم است. یکی از محورهای اصلی این پژوهش معرفی سبک هنری طبیعت‌گرایی یا ناتورالیسم است (رادفر، ۱۳۸۳: ۴۵).

طبیعت‌گرایی (ناتورالیسم) در معنی واژگان

ناتورالیسم از ترکیب یک اسم «طبیعت»^۱ و یک پسوند «گرایش به طبیعت»^۲ تشکیل یافته (حیدری، بی تا: ۳۲) و در زبان فارسی به طبیعت‌گرایی ترجمه شده است (رادفر و حسن‌زاده میرعلی، ۱۳۸۳: ۳۰).

^۱ Nature

^۲ Ism

مکتب طبیعت گرایی یا ناتورالیسم^۲

ناتورالیسم مکتبی است که احساس و عاطفه و تخیل را کنار می‌گذارد و بر واقعیت‌های طبیعت و اصول و قانون‌های علمی تکیه دارد. ناتورالیسم یا طبیعت‌گرایی رخنه در روندهای ماهوی و عمقی واقعیت را وظیفه خود نمی‌شناسد، بلکه کافی می‌داند که خلاقیت هنری به کپی کردن اشیاء و پدیده‌های تصادفی و انفرادی واقعیت بپردازد. /امیل زولا را معمولاً از برجسته‌ترین نمایندگان این اسلوب و مکتب یاد می‌کنند. این مطلب درست است؛ ولی خلاقیت هنری زولا غالباً با نظریات تئوریک او در تضاد بوده و این خود نمودار متناقض بودن بینش استتیک طبیعت‌گرایان است. زولا نظریات تئوریک خود را در آثاری مانند «رمان تجربی (۱۸۸۰)» و «طبیعت‌گرایی در نمایش (۱۸۸۱)» بیان داشته است. خلاصه این تئوری آن است که پدیده‌های زیستی (بیولوژیک) و اجتماعی دارای یکسانی و اینهمانی است و هنر از سیاست و اخلاق مستقل است. ولی زولا همانگونه که گفتیم خود نتوانست در آثار برجسته‌ای که آفرید، این تئوری را به‌کار ببندد و نوعی واقع‌گرایی در فعالیت هنری او خود را با قوت نشان می‌دهد (سیدحسینی، ۱۳۸۷).

از نظر فلسفی ناتورالیسم به قدرت کامل و محض طبیعت که نظم بی‌نظیری داشته باشد، می‌گویند و از جهت ادبی این مکتب تقلید موبه‌مو و دقیق از طبیعت است. برخی از نویسندگان ناتورالیست معتقدند که ادبیات و هنر باید جنبه علمی داشته باشد. به گفته /امیل زولا همانطور که زیست‌شناس درباره موجود جاندار به بررسی تجربی می‌پردازد، نویسنده نیز باید شیوه یک زیست‌شناس را پیروی کرده و روش تجربی را مورد توجه قرار دهد (ایبرامز، ۱۳۶۶: ۱۲۱).

تصویر ۱- امیل زولا، برجسته‌ترین نویسنده ناتورالیست

ویژگی‌های سبک طبیعت‌گرایی (ناتورالیسم)

ویژگی‌های سبک طبیعت‌گرایی (ناتورالیسم) عبارتند از:

- فرد و اجتماع دارای هیچ‌گونه امتیاز خارجی نیستند و قانون تنازع بقا در همه کارها و اتفاقات به چشم می‌خورد. یعنی اگر موجودی به کار خوب یا بدی دست بزند، این نتیجه اراده‌اش نیست؛ بلکه جبر و قوانین طبیعت او را به این کار وادار کرده است.
- در نوشته‌های ناتورالیستی بیش از حد و اندازه به جزئیات توجه می‌شود و باریک‌بینی و ریزه‌کاری و ذکر عوامل و حوادث بسیار جزئی گاهی خسته‌کننده و بی‌هوده می‌شود. این ذکر جزئیات شامل کوچک‌ترین حرکات قهرمان داستان تا جزئی‌ترین چیز در محیط او و فرعی‌ترین حادثه در زندگی او می‌شود (فیروزآبادی، بی تا: ۷-۱).

³ Naturalism

— در این سبک، جسم بیش از روح ارزش دارد. یعنی هر نوع نظم یا بی‌نظمی مربوط به جسم آدمی می‌شود که آن هم نتیجه توارث است و روان و روح فقط حکم سایه را دارد.

— در سبک ناتورالیسم مکالمه‌های طولانی و بی‌مورد به آن اندازه موضوع رمان و نمایشنامه را اشغال می‌کند که گاه آن را از حقیقت‌نمایی و لطف می‌اندازد.

ناتورالیسم پایه‌پای رئالیسم به‌وجود می‌آید. بزرگ‌ترین نماینده ناتورالیسم فرانسه /میل زولا است. او و یارانش سعی دارند به هنر و ادبیات جنبه علمی بدهند (ثروت، ۱۳۸۶: ۷۵). به عقیده او نویسنده باید تخیل را کنار بگذارد و دارای حس واقع‌بینی باشد و مانند یک شیمیدان یا فیزیکدان که درباره مواد بی‌جان کار می‌کند و یا چون فیزیولوژی‌دان که اجسام زنده را مورد آزمایش قرار می‌دهد، نویسنده هم باید راجع به صفات و مشخصات و رفتار و عادات افراد و اجتماعات بشری به همان طریق کار کند. ناتورالیسم معتقد به جبر علمی است و می‌گوید حوادثی که در دنیا اتفاق می‌افتد، مطابق قوانین علمی و تحت تأثیر علل جبری است و مطابق این جبر از شرایط معین نتایج معین بدست می‌آید (سیدحسینی، ۱۳۸۷).

طبیعت‌گرایی (ناتورالیسم) در مُد

همانطور که بیان شد، طبیعت‌گرایی (ناتورالیسم) از نظر فلسفی به قدرت کامل و محض طبیعت که نظم بی‌نظیری داشته باشد، گفته می‌شود. از جهت ادبی تقلید موبه‌مو و دقیق از طبیعت را ناتورالیسم گویند؛ اما جالب است بدانید که ناتورالیسم نه به-شکلی که در ادبیات و فلسفه ظهور کرد؛ بلکه به‌شکلی متفاوت و با گرایش به ساده‌گرایی در مُد قرن هجدهم نیز وارد شد. از ۱۷۸۰ به بعد، ناتورالیسم مُد فرانسوی را به‌تسخیر خود درآورد و به‌واسطه طرد تکلف و تصنع و افراط بیهوده و حمایت از سادگی، راحتی و کارآمدی تمایزش را نشان داد. ناتورالیسم آشکارسازی احساس خشم برانگیخته نسبت به حکومت پادشاهی فرانسه بود (مکنزی، ۱۳۹۶).

گرچه در روند دوره روکوکو (از حدود ۱۷۲۰ به بعد) مُد شکلی پیراسته‌تر، بانشاط‌تر و برازنده‌تر از پیش به خود گرفت، اما همچنان نشان از تصنع و تظاهر داشت. انبوه روبان، تور، پاپیون و پارچه‌های ابریشمی خُش‌خُشی و به زبان فنی ابریشم مصنوعی و کاربرد پودر، کلاه‌گیس و لوازم آرایشی (مخصوص هر دو جنس) به‌منظور آفرینش مُدی با یکدیگر تلفیق می‌شدند که بیش از آنکه مرهون مام طبیعت باشد، مدیون ابتکارات فنی و مهارت‌های تکنیکی بود. هرچند از سال‌های دهه ۱۷۷۰ به بعد خودنمایی و جلوه‌فروشی مربوط به دوره روکوکو تنها به مراسم رسمی و تشریفاتی اختصاص یافت و مُد، بازگشت به طبیعت، آسایش و سادگی را تجربه کرد (همان).

تصویر ۲- بازگشت به سبک طبیعت گرایی در مد

تأثیر سبک طبیعت گرایی بر مد و طراحی لباس

طبیعت اطراف ما پر از نقش و نگارهای زیباست که همیشه این زیبایی انسان را به وجد می آورد. فناوری، معماری و تقریباً همه چیزهایی که ایجاد می کنیم، با مشاهده جهان طبیعی اطراف ما ساخته می شوند. بسیاری از طراحان لباس، طرح لباس های خود را مانند درختان، ماهی ها، پرندگان و بسیاری از چیزهای دیگر متعلق به طبیعت طراحی می کنند. مجموعه لباس هایی که در ادامه می بینید از نقش و نگارهای زیبای طبیعت الهام گرفته اند. تمامی این مدل لباس ها با استفاده از زیبایی های طبیعت طراحی شده اند. شما هم می توانید از این مدل لباس های زیبا الگوبرداری کنید (پرهام، ۱۳۶۲: ۱۰۱).

تصویر ۳- الهام از طبیعت‌گرایی در فشن و طراحی لباس، یک نوع حشره

تصویر ۴ الهام از طبیعت‌گرایی در فشن و طراحی لباس، پر پرنندگان

نتیجه

ناتورالیسم کاربرد علم جدید در ادبیات است. ناتورالیست‌ها با کمک فیزیولوژی بر حس برتر غریزه به‌خوبی دست یافتند و بدین‌سان راه تلقی علمی و فیزیولوژیک و ماشینی از حیات انسان همه انسان‌ها را در یک فرمول واحد یعنی موجوداتی تحت سیطره وراثت و محیط و فشارهای لحظه جای می‌دهد. ناتورالیسم انسان را به موجودی بیچاره که در جهان خیلی کوچکی است و هستی وی به‌طور جبری تحت کنترل گونه‌های حیوانات اولیه است، تنزل داد. در رشد ناتورالیسم بی‌گمان نظریه داروین مهم‌ترین عامل شکل‌دهنده است. تصور ناتورالیست‌ها از انسان مستقیماً وابسته به تصویر داروینی از پیدایش انسان از حیوانات پست‌تر است. به این ترتیب در ناتورالیسم انسان متافیزیکی جای خود را به انسان فیزیولوژیکی می‌دهد. طبیعت و مناظر طبیعی یکی از منابع الهام مورد علاقه هنرمندان در طول تاریخ بوده است. بدون اغراق هزاران و بلکه میلیون‌ها ایده را می‌شود از طبیعت و حتی فضای سبز نزدیک خانه الهام گرفت. پرنده‌ها، درختان، حیوانات، حشرات، آسمان، کوه‌ها، دره‌ها، بیابان‌ها، رودخانه‌ها، دریاچه‌ها و ... فهرستی که می‌تواند تا ابد ادامه پیدا کند. وقتی الهام به سراغتان نمی‌آید، قدم‌زدن در حیاط، پارک، جنگل یا دیگر فضاهای طبیعی نزدیکتان می‌تواند ذهنتان را تازه و آماده ایده‌پردازی کند. فقط کافی است به شکل و بافت چیزهای اطراف، به رنگ‌ها، به فرم‌ها و هرچیز چشمگیر دیگری خوب نگاه کرد و فقط روی صداهای محیط اطراف تمرکز نمود، حسی که از این تجربه حاصل می‌شود؛ می‌تواند منجر به ایده‌های ناب و متفاوت برای طراحی لباس شود.

۱- منابع

- ایبرامز، م. ه. (۱۳۶۶). *رمان چیست؟* ترجمه: محسن سلیمانی. چاپ اول. تهران: انتشارات برگ.
- پرهام، سیروس (۱۳۶۲). *رنالیسم و ضدرنالیسم در ادبیات*. چاپ هفتم. تهران: مؤسسه انتشارات آگاه.
- ثروت، منصور (۱۳۸۶). «مکتب ناتورالیسم». *پژوهشنامه علوم انسانی*، شماره ۵۴، ۱۷۷-۱۹۶.
- حسن‌زاده میرعلی، عبدالله، و جمعه، معصومه (۱۳۹۲). «ناتورالیسم و فابل با نگاهی بر آثار صادق چوبک». *مجله تاریخ ادبیات*، شماره ۷۳/۳، ۱۸۲-۱۶۷.
- رادفر، ابوالقاسم، و حسن‌زاده میرعلی، عبدالله (۱۳۸۳). «نقد و تحلیل وجوه تمایز و تشابه اصول کاربردی مکتب‌های ادبی رنالیسم و ناتورالیسم». *فصلنامه پژوهش‌های ادبی*، شماره ۳، بهار، ۲۹-۴۴.
- سیدحسینی، رضا (۱۳۷۶). *مکتب‌های ادبی*. دو جلد. چاپ یازدهم. تهران: مؤسسه انتشارات نگاه.
- فیروزآبادی، سعید (بی تا). «ناتورالیسم در آلمان». *ادبیات داستانی*، شماره ۳۷، ۱-۷.
- مکنزی، مایری (۱۳۹۶). *گرایش‌های طراحی لباس*. ترجمه: آیدا تدین. تهران: انتشارات آبان.

Studying and investigating the style of naturalism in clothing design

Ali Mahmoudi Alami

**Assistant Professor, Art Department, Non-Profit
Marlik University, Nowshahr, Mazandaran, Iran.**

Roqia Najafbar Shurki

**Master's student, Clothing Design
Department, Marlik Non-Profit University,
Nowshehr, Mazandaran, Iran.**

Abstract

Naturalism or naturalism is a term in art history and art criticism to describe a style of art in which nature is represented as it appears. Today, the growth of clothing production in the world is strongly influenced by fashion. Fashion is attractive and fun and never goes away. One of the most influential styles in today's fashion world is naturalism. One of the main axes of this research is the introduction of the artistic style of naturalism. Based on this, first the features and methods of this art style will be studied and then the influence of this style in fashion and clothing design will be studied. The purpose of this research is to investigate the style of naturalism and its application in today's clothing and how to combine and integrate the works of this style in all types of clothing. The method of collecting information in this research is the document (library) method, based on which all sources and evidence will be studied and scanned.

Keywords: clothing, naturalistic style, fashion, clothing design .